

DET KONGELIGE
BARNE- OG FAMILIEDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 98

(2004–2005)

Om lov om endringer i folketrygdloven og kontantstøtteloven (utvidelse av fedrekvoten, utvidet rett til kontantstøtte for adopterte barn)

*Tilråding fra Barne- og familiedepartementet av 27. mai 2005,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

1 Innledning

Barne- og familiedepartementet legger med dette fram forslag til endringer i

- lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven)
- lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre (kontantstøtteloven).

I folketrygdloven foreslås endringer i kapittel 14 om ytelser ved fødsel og adopsjon vedrørende fedrekvoten. Det foreslås å utvide fedrekvoten med 1 uke i form av en forlengelse av den samlede stønadsperioden.

Kontantstøtteloven foreslås endret slik at kontantstøtte kan gis for adoptivbarn i førskolealder i to år etter at stønadsperioden for fulle adopsjonspenger er utløpt.

Forslagene er fremmet i Revidert nasjonalbudsjett for 2005. Det vises til St. prp. nr. 65 (2004–2005) Tilleggsbevilgninger og omposteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden 2005.

Utvidelsen av fedrekvoten er foreslått å gjelde med virkning for fødsler eller omsorgsovertakelser fra og med 1. juli 2005. Endringen i kontantstøtteordningen er foreslått å gjelde for tilfeller der det 1. juli 2005 er mindre enn to år siden stønadsperioden for fulle adopsjonspenger ble avsluttet, eller der slik stønadsperiode ville blitt avsluttet dersom det var opptjent rett til adopsjonspenger.

Denne odelstingsproposisjonen inneholder de nødvendige lovendringene for gjennomføring av forslagene.

2 Utvidelse av fedrekvoten med 1 uke

2.1 Om fedrekvoten

Fedrekvoten innebærer at en andel av stønadsperioden for fødsels- og adopsjonspenger er reservert for far. Fedrekvoten utgjør i dag 4 uker av stønadsperioden. Som hovedregel faller ukene bort dersom far ikke benytter dem.

Retten til fedrekvote ble innført med virkning fra 1. april 1993, jf. Ot. prp. nr. 13 (1992–93). Siktemålet var å få flere fedre til å ta aktivt del i omsorgen i barnets første leveår. Helt siden 1977 har fedre hatt mulighet til å dele fødsels- og adopsjonspengerperioden med mor. Få benyttet seg av denne muligheten; bare 2–3 prosent av fedrene tok ut fødsels- og adopsjonspenger på begynnelsen av 90-tallet.

Innføringen av fedrekvoten medførte en betydelig økning i fedres uttak av fødselspenger, og andelen som benytter fedrekvoten har økt gradvis siden 1993. I 2004 benyttet nær 90 prosent av fedrene som hadde rett til fedrekvote seg av denne retten.

Om lov om endringer i folketrygdloven og kontantstøtteleven (utvidelse av fedrekvoten, utvidet rett til kontantstøtte for adopterte barn)

Tabell 2.1 Uttak av fedrekvote 1994–2004

År	Antall kvinner med fødselspengeuttak	Beregnet ² antall fedre med rett til fedrekvote	Antall fedre med fedrekvoteuttak	Beregnet ³ andel fedre med fedrekvote (prosent)	Fedre med fedrekvoteuttak som tar mer enn fire uker (antall og prosent)
1994	37 869	30 295	12 738	42	
1995 ¹	143 556	34 845	21 571	62	
1996	45 474	36 377	25 409	70	
1997	48 664	38 932	29 238	75	
1998	48 159	38 528	30 192	78	
1999	48 478	38 783	31 136	80	3 394 (10,9 %)
2000	49 585	39 668	32 659	82	3 641 (11,1 %)
2001	49 503	39 602	33 679	85	4 547 (13,5 %)
2002	47 024	37 619	33 019	88	5 008 (15,2 %)
2003	46 690	37 352	33 164	89	5 023 (15,1 %)
2004	48 364	38 691	34 577	89	5 745 (16,6 %)

Kilde: Rikstrygdeverket

¹ Fra 1995 inkluderer tallene statsansatte.

² Departementet har ikke helt nøyaktig oversikt over hvor mange av de familiene hvor mor har rett til lønnet permisjon som er omfattet av reglene om fedrekvote, men anslår at dette gjelder om lag 80 prosent av tilfellene. De resterende 20 prosent omfattes ikke av reglene om fedrekvote; enten fordi mor er enslig forsørger, fordi mor har opptjent rett til fødselspenger i en deltidsstilling lavere enn 50 prosent eller fordi far ikke har opptjent rett til fødselspenger.

³ Totalt antall fedrekvoteuttak i prosent av det beregnede antall fedre med rett til fedrekvote.

Innføringen av fedrekvoten i 1993 skjedde i kombinasjon med en forlengelse av stønadsperioden til dagens varighet på 42 uker med 100 prosent dekning eller 52 uker med 80 prosent dekning. Et mål med fedrekvoten var at denne også skulle påvirke diskusjonen hjemme om hvordan permisjonen som helhet skulle deles og føre til at fedre på sikt tok en lengre del av permisjonen. Dette har skjedd i mindre grad enn forventet. Andelen fedre som tar ut mer enn 4 uker har likevel over tid vært svakt økende. I 2004 var det 16,6 prosent av fedrene med fedrekvoteuttak som tok ut mer enn 4 uker av stønadsperioden.

2.2 Gjeldende rett

Reglene om fedrekvote er regulert i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) kap. 14, henholdsvis i § 14–10 for fødselspenger og i § 14–19 for adopsjonspenger.

Stønadsperioden for fødselspenger er totalt 52 uker med redusert dagsats (80 prosent dekningsgrad) eller 42 uker med full dagsats (100 prosent

dekningsgrad) jf. folketrygdloven § 14–7. Det følger av folketrygdloven § 14–10 at 4 av disse ukene er forbeholdt far. Ukene bortfaller som hovedregel når far ikke benytter dem.

Etter § 14–10 første ledd er det en forutsetning for rett til fedrekvote at både mor og far fyller vilkårene for rett til fødselspenger. I tillegg er det et vilkår at mors yrkesaktivitet i hennes opptjeningsstid har svart til minst halv stilling. Fars rett til fedrekvote er altså forutsatt av mors yrkesaktivitet før fødselen.

Fars lønnskompensasjon under fedrekvoten beregnes ut fra hans inntekt etter reglene i folketrygdloven § 14–5 første ledd jf. kap. 8. Far ble gitt rett til lønnskompensasjon under fedrekvoten ut fra egen stillingsandel fra 1. januar 2005 jf. Ot. prp. nr. 7 (2004–2005). Tidligere ble fars lønnskompensasjon redusert tilsvarende mors stillingsandel når hun jobbet deltid 50–75 prosent.

Det følger av § 14–10 tredje ledd at det ikke stilles vilkår om at mor er i arbeid, under utdannelse mv. når far tar ut fedrekvoten. Far kan altså ta ut fedrekvoten selv om mor er hjemmeværende, i motsetning til hva som gjelder ved annet fedreuttak

jf. § 14–9 fjerde ledd. Fedrekvoten kan imidlertid som hovedregel ikke tas ut de første seks ukene etter fødselen jf. § 14–9 første ledd.

Etter § 14–10 tredje ledd kan fedrekvoten tas ut samtidig med at mor tar ut graderte fødselspenger inntil 50 prosent. Dette innebærer at foreldrene kan ta ut inntil 150 prosent fødselspenger til sammen under fedrekvoten.

Det følger av Ot. prp. nr. 13 (1992–93) at fedrekvoten kan tas ut som gradert uttak. Fedrekvoten må altså ikke nødvendigvis tas som sammenhengende heltidspermisjon.

Fedrekvoten kan ikke tas ut som tidskonto jf. § 14–22 annet ledd bokstav c. Dette betyr at fedrekvoten må være avviklet innenfor den ordinære stønadsperioden som er maksimalt 49 uker etter fødselen med redusert dagsats eller 39 uker med full dagsats.

Hovedregelen etter § 14–10 første ledd er at stønadsperioden blir tilsvarende kortere hvis far helt eller delvis lar være å ta ut fedrekvoten. Ukene kan bare overføres til mor hvis det gis unntak etter bestemmelsene i § 14–10 fjerde til sjette ledd. Dette gjelder der uttak av fedrekvote anses å gi urimelige utslag; enten ved fars sykdom eller ved nærmere angitte tilfeller der far anses å ha særlige vanskeligheter med å være borte fra arbeidet. Reglene praktiseres strengt. I 2003 ble det gitt dispensasjon fra fedrekvoten i om lag 1 400 tilfeller. Antall fedrekvotuttak var samme år om lag 33 200.

Fedrekvoten tilfaller mor etter bestemmelsene i § 14–8 fjerde ledd. Dette gjelder etter bokstav a) hvis far ikke har rett til fødselspenger; bokstav b) hvis mor er alene om omsorgen for barnet eller bokstav c) det er gjort unntak fra fedrekvoten. Bokstav a) omfatter tilfellene der far ikke har rett til fedrekvote fordi han ikke har opptjent rett til fødselspenger og der far ikke har rett til fedrekvote fordi mor har arbeidet mindre enn 50 prosent stilling i opptjeningsstiden, se § 14–10 første ledd.

Tilsvarende gjelder ved adopsjon etter folketrygdloven §§14–14 flg. Ved adopsjon kan imidlertid fedrekvoten tas ut de første seks ukene etter omsorgsovertakelsen jf. § 14–19.

Barne- og familiedepartementet sendte i 2004 ut et høringsnotat om forslag til forenklinger i fødsels- og adopsjonspengerregelverket. Det ble der foreslått enkelte endringer i reglene om fedrekvote; at fedrekvoten skal kunne tas ut i de første seks ukene etter fødselen, at fedrekvoten skal inkluderes i en ordning med fleksibelt uttak av fødsels- og adopsjonspenger og å snevre inn unntaksreglene. Departementet arbeider med en odelstingsproposisjon om oppfølgingen av disse forslagene.

2.3 St. meld. nr. 29 (2002–2003) Om familien – forpliktende samliv og foreldreskap

I St. meld. nr. 29 (2002–2003) Om familien – forpliktende samliv og foreldreskap ble det skissert endringsforslag på fødsels- og adopsjonspengeområdet som bygger på likestilling av foreldrene som omsorgspersoner, valgfrihet for familien og hensynet til et enklere regelverk. Som en langsiktig målsetting ble det angitt en likestilt fødselspengeordning der hver av foreldrene gis rett til fødselspenger på basis av egen opptjening, uavhengig av den andres tilpasninger både før og etter fødselen.

Forslaget om at fedre som i dag kommer inn under ordningen med fedrekvote skal gis rett til fødselspenger under fedrekvoten basert på egen stillingsandel, ble fremlagt som første skritt i retning av en mer likestilt fødselspengeordning. Dette forslaget ble gjennomført med virkning fra 1. januar 2005 jf. St.prp.nr. 1 (2004–2005) og Ot. prp. nr. 7 (2004–2005).

Et annet forslag var å utvide fedrekvoten i form av en forlengelse av den samlede permisjonstiden.

2.4 Innst. S. nr. 53 (2003–2004) og B. innst. S. nr. 2 (2004–2005)

Ved behandlingen av St. meld. nr. 29 (2002–2003) støttet komiteens flertall jf. Innst. S. nr. 53 (2003–2004), forslaget om utvidet pappapermisjon:

«Flertallet understreker at en utvidelse av fedrekvoten ikke må gå på bekostning av mors rettigheter og merker seg at det foreslås en gradvis utvidelse av pappapermisjonen.»

I B. innst. S. nr. 2 (2004–2005) uttalte komiteen

«at det er nødvendig at fars permisjon etter fødselen blir utvidet. Dette er et viktig skritt i retning av et likestilt foreldreskap, og viktig for barnets rett til tidlig tilknytning til begge foreldre.»

2.5 Departementets vurderinger og forslag

Fedres omsorgsdeltakelse i barnets første leveår er viktig både for tidlig å etablere god kontakt mellom far og barn og for likestilling mellom foreldrene. Økt fedreuttak av fødselspenger kan skape et godt grunnlag for foreldrenes omsorgsfordeling også når barna blir større.

Erfaringene med fedrekvoten viser at denne har hatt positiv effekt både i forhold til fordelingen mellom mor og far og i forhold til arbeidslivet. Ca 90 prosent av fedrene som har rett til fedrekvoten benytter seg i dag av denne. Foreldrene har etter da-

gens regler også gode muligheter til å fordele en større del av fødselspengeperioden seg imellom. Denne muligheten benyttes i langt mindre utstrekning; bare 16,6 prosent (2004) av fedrene tar ut mer enn fedrekvoten på 4 uker. Nyere forskning viser at en sentral årsak til dette er arbeidsgivers holdning og fedres dedikasjon til arbeidet. I følge forskerne Brandth og Kvande trenger fedrene hjelp til å sette grenser overfor arbeidsgiver, og da hjelper kun øremerkede permisjonsordninger¹.

Departementet foreslår på denne bakgrunn å utvide fedrekvoten med en uke, slik at denne til sammen utgjør fem uker. Forslaget vil ventelig medføre at fedreuttaket vil øke tilsvarende. Det er også et mål at utvidelsen kan gi holdningsmessig støtte til foreldre som ønsker en ytterligere fordeling av stønadsperioden.

Departementet foreslår at utvidelsen av fedrekvoten gjennomføres som en forlengelse av den samlede permisjonstiden. En annen løsning, der fedrene pålegges å ta ut en større del innenfor dagens permisjonslengde, ville redusere foreldrenes valgfrihet og kunne oppleves som en reduksjon i etablerte rettigheter. Familier der far ikke benytter fedrekvoten, ville i så fall få en kortere stønadsperiode enn i dag. Dette ville være uheldige konsekvenser. Etter departementets oppfatning bør foreldrene beholde muligheten til å fordele en tilsvarende del av stønadsperioden som i dag ut fra individuelle vurderinger av familiens beste, og uten risiko for å miste større deler av permisjonstiden. Forslaget om å utvide fedrekvoten som en forlengelse av den samlede permisjonstiden sikrer familiens valgfrihet på samme måte som i dag.

Forslaget innebærer en forlengelse av familiens stønadsrett i barnets første leveår med en uke til 53 uker med 80 prosent dekning og 43 uker med 100 prosent dekning. Dette er en viktig forbedring av fødsels- og adopsjonspengeordningen, og den første forlengelsen av stønadsperioden siden fedrekvoten ble innført i 1993.

Stønadsperioden *etter* fødselen eller omsorgsovertakelsen vil etter forslaget utgjøre inntil 50 uker med redusert dagsats (80 prosent inntektskompensasjon) eller inntil 40 uker med full dagsats (100 prosent inntektskompensasjon). Dersom far ikke benytter fedrekvoten, slik at ukene faller bort, vil den lønnede permisjonen være som i dag, dvs. inntil 45/35 uker etter fødselen.

Forslaget medfører ingen andre endringer i reglene for fedrekvoten. Utvidelsen på en uke gjelder fedre som oppfyller dagens vilkår for rett til fed-

rekvote jf. § 14–10 første ledd og § 14–19 første ledd. Fedre som ikke har rett til fedrekvote omfattes følgelig ikke. Forslaget får heller ingen konsekvenser for fars rett til fødsels- og adopsjonspenger basert på selvstendig opptjening etter § 14–9. Det vil altså ikke bli flere fedre enn i dag som gis rett til fedrekvote.

Utvidelsen av stønadsperioden går til mor hvis far ikke har rett til fødsels- og adopsjonspenger, hvis mor er alene om omsorgen for barnet eller hvis far har unntak fra fedrekvoten jf. vilkårene i folketrygdloven § 14–8 fjerde ledd og § 14–17 annet ledd. Familiene som ikke vil omfattes av forslaget er familier der far ikke benytter seg av retten til fedrekvote og familier der bare far har opptjent rett til fødselspenger.

Det vises til forslag til endringer i folketrygdloven §§ 14–7, 14–8, 14–9, 14–10, 14–16, 14–18 og 14–22.

3 Kontantstøtte for adopterte barn i to år etter at stønadsperioden for fulle adopsjonspenger er utløpt

3.1 Gjeldende rett

Kontantstøtte utbetales for barn mellom ett og tre år som ikke eller bare delvis gjør bruk av barnehageplass som det ytes offentlig driftstilskudd for, jf. kontantstøtteleven § 2. Det følger av lovens § 10 at kontantstøtte for adopterte barn utbetales fra og med kalendermåneden etter at stønadsperioden for fulle adopsjonspenger etter folketrygdloven § 14–16 første ledd er utløpt. Stønadsperioden for fulle adopsjonspenger utgjør i dag 39 uker, regnet fra omsorgsovertakelsen. En kvinne som ikke fyller vilkårene for å få adopsjonspenger vil isteden motta en engangsstønad. I slike tilfeller utbetales kontantstøtte fra samme tidspunkt som om det var gitt fulle adopsjonspenger, altså fra og med kalendermåneden etter at det er gått 39 uker fra omsorgsovertakelsen.

De generelle aldersgrensene for rett til kontantstøtte gjelder også for adopterte barn. Kontantstøtte kan dermed etter dagens regler ikke utbetales etter at barnet er fylt tre år. For at en familie som adopterer barn skal kunne nyte godt av kontantstøtte i to år, må derfor omsorgsovertakelsen skje før barnet er tre-fire måneder gammelt. De færreste utenlandsadopterte barn kommer til landet så tidlig. Det betyr at flertallet av familier med adoptivbarn ikke har anledning til å benytte seg av kontantstøtteordningen i to år, slik andre familier har.

¹ Brandth, Berit og Kvande, Elin: *Fleksible fedre*. Universitetsforlaget (2003)

3.2 Innst. S. nr. 94 (2001–2002)

Våren 2001 ble St.meld. nr. 43 (2000–2001) Om evaluering av kontantstøtten lagt frem. I sin innstilling i saken (Innst. S. nr. 94 (2001–2002)) uttalte komiteen seg om kontantstøtte for adoptivbarn. Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet viste til adopsjonsforeningenes deltakelse på den åpne høringen om evalueringen av kontantstøtten og ba

«...Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak hvor man ser på muligheter for en endring av kontantstøtteloven med sikte på å gi rett til kontantstøtte for adoptivbarn i 2 år etter at stønadsperioden for adopsjonspenger er utløpt, selv om barnet er fylt tre år. Retten må begrenses til barn i førskolealder.»

3.3 Departementets vurderinger og forslag

Kontantstøtten er et alternativ og supplement til barnehage. Ordningen er viktig for å sikre familier valgfrihet og å gjøre det økonomisk mulig for småbarnsforeldre å velge andre omsorgsløsninger enn barnehage. Kontantstøtte gis fra og med måneden etter at barnet fyller ett år til og med måneden barnet fyller tre år, forutsatt at barnet ikke går i barnehage. Ytelsen kan altså gis i to år. Kontantstøtte for adopterte barn kan ikke utbetales før måneden etter at stønadsperioden for fulle adopsjonspenger er utløpt, dvs. 39 uker etter omsorgsovertakelsen etter dagens regler. Samtidig gjelder den generelle øvre aldersgrense på tre år også for adopterte barn. Det betyr at i tilfeller der barnet er eldre enn tre-fire måneder ved omsorgsovertakelsen, vil ikke familien etter dagens regler kunne nyte godt av kontantstøtten i to år.

Departementet mener at adoptivfamilier må gis anledning til å velge å benytte seg av kontantstøtteordningen i to år, på lik linje med andre småbarnsfamilier. Slik reglene er i dag, vil enkelte foreldre som adopterer oppleve at de ikke overhodet får anledning til å benytte kontantstøtte. Andre får kun kontantstøtte i en kortere periode.

Departementet ønsker å legge til rette for at de adoptivfamiliene som ønsker det, kan motta kontantstøtte etter at adopsjonspengeperioden er avsluttet. Det er viktig at foreldre som adopterer barn får mulighet til å tilbringe mye tid sammen med barnet slik at det kan skapes nærhet og trygghet for barnet i nye omgivelser.

På denne bakgrunn foreslår departementet å endre kontantstøtteloven slik at det kan utbetales kontantstøtte for adopterte barn i to år etter at stø-

nadsperioden for fulle adopsjonspenger er utløpt. Dersom det er gitt engangsstønad, kan det utbetales kontantstøtte i to år fra samme tidspunkt som om det var gitt fulle adopsjonspenger.

Departementet legger til grunn at den utvidede retten til kontantstøtte for adopterte barn skal gjelde for barn i førskolealder. Kontantstøtten er et alternativ til offentlig støttet barnehageplass. Når opplæringsplikten inntreffer, ville det være urimelig om det samtidig kunne utbetales kontantstøtte. Departementet foreslår på denne bakgrunn at retten til kontantstøtte skal falle bort når barnet begynner på skolen og senest ved skoleårets start det kalenderåret barnet fyller seks år.

Hver kommune skal føre register til bruk for trygdekontoret i forbindelse med kontroll av beregning og utbetaling av kontantstøtte. Registeret skal blant annet inneholde opplysninger om barn i alderen ett til tre år som har barnehageplass. Denne aldersgrensen er satt fordi det i dag ikke kan utbetales kontantstøtte for barn over tre år. Sett i forhold til det lille antall barn over tre år som vil være berettiget til kontantstøtte etter de foreslåtte endringene, ser departementet det ikke som hensiktsmessig å utvide kommunenes registreringsplikt til også å gjelde barn over tre år. En slik utvidelse ville innebære en uforholdsmessig stor oppgave for kommunene i forhold til hva som kunne oppnås med hensyn til kontroll. Departementet viser til at stønadmottaker i henhold til kontantstøtteloven § 12 har plikt til å underrette trygdekontoret om alle endringer som kan ha betydning for retten til kontantstøtte og størrelsen på denne.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

4.1 Utvidelse av fedrekvoten med 1 uke

De økonomiske kostnadene av forslaget om å utvide fedrekvoten med 1 uke er beregnet til 13,5 mill. kroner for 2005 (RTV) i form av merutgifter for folketrygden. Anslaget for 2005 har sammenheng med at forslaget først trer i kraft 1. juli 2005 og at 90 prosent av fedrene tar ut fedrekvoten først etter at barnet er et halvt år. Ca halvparten av de resterende 10 prosent av uttakene, dvs. 5 prosent, forutsettes å komme i siste halvår av 2005. Når endringen får helårseffekt, er merutgiftene anslått til om lag 265 mill. kroner (2005).

Forslaget antas ikke å gi administrative merkostnader av betydning.

4.2 Kontantstøtte for adopterte barn i to år etter at stønadperioden for fulle adopsjonspenger er utløpt

I overkant av 700 barn blir adoptert fra utlandet til Norge årlig. En stor del av barna er over ett år når de blir adoptert og vil dermed nyte godt av den foreslåtte endringen. De økonomiske kostnadene ved forslaget anslås til maksimalt 3,5 mill. kroner i 2005 ved iverksettelse 1.7.2005. Departementet foreslår at endringen skal omfatte tilfeller der det på ikrafttredelsestidspunktet er gått mindre enn to år siden stønadperioden for fulle adopsjonspenger ble avsluttet, eller der slik stønadperiode ville blitt avsluttet dersom det var opptjent rett til adopsjonspenger. Når endringen får helårsvirkning og flere vil benytte seg av ordningen, er merutgiftene beregnet til 12 mill. kroner.

Endringen i kontantstøtteordningen medfører til dels betydelige endringer i trygdeetatens IT-systemer. Rikstrygdeverket oppgir at det ikke er mulig å gjennomføre disse endringene innen 1. juli 2005. Det tidligst mulige tidspunktet for utbetaling vil være oktober 2005. Det legges derfor opp til at kontantstøtte etterbetales til dem som får nye rettigheter for perioden fra 1. juli 2005 og frem til de nødvendige systemendringer er gjennomført.

Rikstrygdeverket har foreløpig anslått at IT-endringer i forbindelse med forslaget vil koste opp til 1 150 000 kroner. Disse kostnadene dekkes innenfor rammen av Rikstrygdeverkets budsjett.

5 Merknader til de enkelte paragrafer

5.1 Endringer i folketrygdloven

Til § 14–7

Endringene medfører at stønadperioden for fødselspenger er utvidet med 1 uke til 53 uker med redusert dagsats og 43 uker med full dagsats. Utvidelsen er altså på 1 uke uavhengig av valgt dekningsgrad.

Til § 14–8

Det følger av bestemmelsens første ledd annet punktum at 3 uker av stønadperioden må tas ut før fødselen. Som følge av at stønadperioden økes med 1 uke, økes perioden som kan tas ut etter fødselen tilsvarende til maksimalt 50 uker med redusert dagsats eller 40 uker med full dagsats.

Departementet presiserer at den ekstra stønadssuken går til mor hvis vilkårene etter § 14–8 siste ledd er oppfylt. Dette gjelder hvis far ikke har rett

til fødselspenger, hvis mor er alene om omsorgen for barnet eller hvis det er gjort unntak fra uttak av fedrekvoten etter § 14–10 fjerde til sjette ledd.

Til § 14–9

Bestemmelsens annet ledd regulerer fars maksimale stønadperiode når både mor og far har opptjent rett til fødselspenger. Denne perioden økes med 1 uke til 44 uker med redusert dagsats eller 34 uker med full dagsats.

Det følger av bestemmelsens tredje ledd at far har en maksimal stønadperiode på 39 uker med redusert dagsats eller 29 uker med full dagsats når ikke mor har opptjent rett. Bakgrunnen for dette er at far i slike tilfeller verken har rett til den del av stønadperioden som er forbeholdt mor før og umiddelbart etter fødselen (9 uker) eller fedrekvoten. Far vil i disse tilfellene ikke omfattes av utvidelsen av fedrekvoten med 1 uke, og vil ikke få en utvidet stønadperiode som følge av denne endringen.

Til § 14–10

Endringen innebærer at den øremerkede perioden til far utvides med 1 uke. Endringene gir ingen andre konsekvenser for reglene om fedrekvoten.

Utvidelsen av fedrekvoten gjelder fedre som i dag har rett til fedrekvote jf. vilkårene i første ledd første punktum.

Det følger av første ledd annet punktum at hvis faren helt eller delvis lar være å ta ut fedrekvote, blir stønadperioden tilsvarende kortere. Dette gjelder likevel ikke hvis det gis unntak etter bestemmelsene i fjerde til sjette ledd.

Til § 14–16

Endringene innebærer at den totale stønadperioden for adopsjonspenger forlenges med 1 uke til 50 uker med redusert dagsats eller 40 uker med full dagsats.

Til § 14–18

Bestemmelsen regulerer stønadperioden for adoptivfaren. I første ledd reguleres tilfellene når både adoptivmoren og adoptivfaren har opptjent rett til adopsjonspenger. Endringene medfører at adoptivfaren kan ta ut til sammen maksimalt 50 uker med redusert dagsats eller 40 uker med full dagsats. Dette utgjør hele stønadperioden for adopsjonspenger.

I annet ledd reguleres tilfellene når bare adop-

tivfaren har opptjent rett til adopsjonspenger. I disse tilfellene kan adoptivfaren ta ut inntil 39 uker med redusert dagsats eller inntil 29 uker med full dagsats. Forslaget medfører ingen endringer i disse tilfellene, som følge av at fedrekvoten ikke er inkludert i stønadsperioden.

Til § 14–19

Endringen innebærer at den øremerkede perioden til adoptivfaren utvides med 1 uke. Se for øvrig merknadene til § 14–10.

Til § 14–22

Etter annet ledd bokstav c er fedrekvoten av fødselspenger unntatt fra tidskontouttak. I lovteksten er antall uker som er forbeholdt far angitt, og endringen er en ajourføring med hensyn til utvidelsen av fedrekvoten med en uke. Endringen innebærer ingen endringer i omfanget av perioden som kan tas ut som tidskonto. I henhold til første ledd er dette fortsatt inntil 39 uker med redusert dagsats eller 29 uker med full dagsats.

Når det gjelder adopsjonspenger følger det av § 14–25 at inntil 39 uker med redusert dagsats eller 29 uker med full dagsats kan tas ut som tidskonto. Dette er tilsvarende periode som for fødselspenger og fedrekvoten er følgelig ikke inkludert. Utvidelsen av fedrekvoten med 1 uke får ingen konsekvenser for adgangen til å ta ut adopsjonspenger som tidskonto, og krever heller ingen endringer i lovteksten for så vidt gjelder § 14–25.

5.2 Endringer i kontantstøtteleven

Til § 10 nytt tredje ledd

Bestemmelsen er ny og gir rett til kontantstøtte for adopterte barn i to år etter at stønadsperioden for fulle adopsjonspenger er utløpt, selv om barnet er fylt tre år. Retten gjelder for barn i førskolealder. Det er kun den *øvre* aldersgrensen i kontantstøtteleven § 2 første ledd det gjøres unntak fra. Det kan fortsatt ikke gis kontantstøtte før barnet er fylt ett år. Også lovens øvrige krav (herunder kravene om at barnet må være bosatt i riket og at barnet ikke eller bare delvis gjør bruk av barnehageplass det ytes offentlig driftstilskudd for) vil fortsatt gjelde for denne gruppen.

Det følger av § 2–1 i lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) at barn har plikt til grunnskoleopplæring. Plikten kan ivaretas ved å gå i offentlig grunnskole, ved å gå i godkjent privat grunnskole/friskole eller ved å få privat grunnskoleopplæring av egne foreldre.

Opplæringen skal som hovedregel starte det kalenderåret barnet fyller seks år. Retten til kontantstøtte faller dermed senest bort ved skoleårets start det kalenderåret barnet fyller seks år. Retten faller bort fra samme tidspunkt selv om barnet utsetter skolestart i henhold til opplæringslova § 2–1 tredje ledd. Dersom barnet begynner på skolen ett år tidligere, faller retten til kontantstøtte bort ved skolestart. Det samme vil gjelde for barn som blir undervist hjemme av foreldrene.

5.3 Ikrafttredelsesbestemmelsen

Departementet foreslår at loven trer i kraft 1. juli 2005 og at endringene i folketrygdloven gjelder for tilfeller der fødselen eller omsorgsovertakelsen skjer tidligst denne datoen.

Departementet foreslår at endringen i kontantstøtteleven skal gjelde for tilfeller der det er gått mindre enn to år siden stønadsperioden for fulle adopsjonspenger ble avsluttet. Endringen vil også gjelde for foreldre som ikke har opptjent rett til adopsjonspenger og som dermed har mottatt engangsstønad isteden, men som i løpet av de to foregående år ville ha vært i stønadsperioden for fulle adopsjonspenger dersom de hadde hatt rett til slik ytelse. Retten til kontantstøtte etter de nye reglene løper tidligst fra 1. juli 2005. Stønaden blir altså ikke etterbetalt for tidsrom før ikrafttredestidspunktet. Retten faller bort når det er gått to år siden stønadsperioden for fulle adopsjonspenger utløp.

Barne- og familiedepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i folketrygdloven og kontantstøtteleven (utvidelse av fedrekvoten, utvidet rett til kontantstøtte for adopterte barn).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i folketrygdloven og kontantstøtteloven (utvidelse av fedrekvoten, utvidet rett til kontantstøtte for adopterte barn) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i folketrygdloven og kontantstøtteloven (utvidelse av fedrekvoten, utvidet rett til kontantstøtte for adopterte barn)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 14–7 første ledd skal lyde:

Fødselspenger kan ytes i en stønadperiode på opptil *265 stønadsdager (53 uker)* med redusert dagsats, eller *215 stønadsdager (43 uker)* med full dagsats, se § 14–6.

§ 14–8 første ledd fjerde punktum skal lyde:

Stønadperioden etter fødsel utgjør maksimalt *250 stønadsdager (50 uker)* med redusert dagsats eller *200 stønadsdager (40 uker)* med full dagsats, se § 14–6.

§ 14–9 annet ledd skal lyde:

Når både moren og faren har opptjent rett til fødselspenger, kan faren ta ut fødselspenger i en stønadperiode på opptil *220 stønadsdager (44 uker)* med redusert dagsats eller opptil *170 stønadsdager (34 uker)* med full dagsats, se § 14–6.

§ 14–10 første ledd første punktum skal lyde:

Dersom morens yrkesaktivitet i opptjeningstiden har svart til minst halv stilling og faren fyller vilkårene for rett til fødselspenger, er *25 stønadsdager (5 uker)* av stønadperioden forbeholdt faren (fedrekvote).

§ 14–16 første ledd skal lyde:

Adopsjonspenger kan ytes i en stønadperiode på opptil *250 stønadsdager (50 uker)* med redusert dagsats, eller *200 stønadsdager (40 uker)* med full

dagsats.

§ 14–18 første ledd skal lyde:

Når både adoptivmoren og adoptivfaren har opptjent rett til adopsjonspenger, kan adoptivfaren ta ut adopsjonspenger i en stønadperiode på opptil *250 stønadsdager (50 uker)* med redusert dagsats eller opptil *200 stønadsdager (40 uker)* med full dagsats, se § 14–6.

§ 14–19 første ledd første punktum skal lyde:

Dersom adoptivmorens yrkesaktivitet i opptjeningstiden har svart til minst halv stilling og adoptivfaren fyller vilkårene for rett til adopsjonspenger, er *25 stønadsdager (5 uker)* av stønadperioden forbeholdt adoptivfaren (fedrekvote).

§ 14–22 annet ledd bokstav c) skal lyde:

de fem ukene (25 stønadsdagene) som er forbeholdt faren (fedrekvote), se § 14–10.

II

I lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre gjøres følgende endringer:

§ 10 nytt tredje ledd skal lyde:

Uavhengig av aldersgrensen i § 2 første ledd, kan kontantstøtte for adopterte barn utbetales i to år, forutsatt at barnet er under opplæringspliktig alder og heller ikke har startet grunnskoleopplæring, jf. opplæringslova § 2–1.

III

Loven trer i kraft 1. juli 2005.

Om lov om endringer i folketrygdloven og kontantstøtteleven (utvidelse av fedrekvoten, utvidet rett til kontantstøtte for adopterte barn)

Endringene i folketrygdloven gjelder for tilfeller der fødselen eller omsorgsovertakelsen skjer tidligst 1. juli 2005.

Endringen i kontantstøtteleven gjelder for tilfeller der det på ikrafttredelsestidspunktet er gått

mindre enn to år siden stønadperioden for fulle adopsjonspenger ble avsluttet, eller tidspunktet stønadperioden ville blitt avsluttet dersom det var opptjent rett til adopsjonspenger.

